

Faktaundersøkelse

Ordfører sin kontakt med vindkraftmotstandere

Flatanger kommune

Oktober 2020

FR 1138

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne faktaundersøkelsen på oppdrag fra Flatanger kommunes kontrollutvalg i perioden mai 2020 til oktober 2020.

Revisjonsteamet har bestått av prosjektleder/oppdragsansvarlig Johannes O. Nestvold, og prosjektmedarbeider Merete M. Montero. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Flatanger kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i undersøkelsen. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no

Inderøy, 09.10.20

Johannes O. Nestvold
Oppdragsansvarlig revisor

SAMMENDRAG

Denne undersøkelsen har forsøkt å finne svaret på om ordfører i Flatanger kommune, Olav Jørgen Bjørkås, har vært i kontakt med Høylandet Auto om vindkraftmotstander og ansatt ved Høylandet Auto, Torbjørn Skogmo. Videre hvilket innhold kontakten mellom partene har hatt.

Undersøkelsen viser at samtlige som vi har intervjuet bekrefter at slik kontakt har blitt gjennomført. Partene har ulik oppfatning av om ordfører har opptrådt som privatperson eller på vegne av kommunen i denne saken.

Revisor har knyttet noen avsluttende bemerkninger til faktaundersøkelsen, samt føringer for ytringsfriheten og ordfører som offentlig person.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	1
Sammendrag.....	2
Innholdsfortegnelse	3
1 Innledning.....	4
1.1 Bestilling	4
1.2 Om undersøkelsen	4
1.3 Undersøkelsens oppbygging	4
1.4 Metode	5
2 Data fra intervjuer (Faktaundersøkelse).....	6
2.1 Intervju med Torbjørn Skogmo, ansatt ved Høylandet Auto.....	6
2.2 Intervju med Odd Arve Olsen, tidligere sjef ved Høylandet Auto.....	9
2.3 Intervju med Olav Jørgen Bjerkås, ordfører i Flatanger kommune	10
3 Revisors avsluttende kommentarer.....	12
3.1 Revisors oppfatning av de faktiske beskrivelsene i saken.....	12
3.2 Aktuelle føringer for ordførers dialog med allmennheten og motsatt	13
3.2.1 Ytringsfriheten.....	13
3.2.2 Ordfører som offentlig person	14
3.3 Revisors oppfatning av aktuelle føringer	15
3.3.1 Ytringsfriheten.....	15
3.3.2 Ordfører som offentlig person	16
4 Uttalelser til ferdig undersøkelse.....	17
Kilder	20

1 INNLEDNING

I dette kapittelet gjennomgår vi bestillingen, metode og videre fremstilling av undersøkelsen.

1.1 Bestilling

Bestillingen til revisor er basert på kontrollutvalgets vedtak i møte den 07.05.2020, sak 12/20.

Vedtaket lyder som følger:

«Kontrollutvalget ber revisjonen undersøke faktaene i saken med informantene Skogmo/ NN¹ og ordfører, og rapportere tilbake til kontrollutvalget innen 01.09.20»

1.2 Om undersøkelsen

Revisor har fått i oppdrag å finne ut av hvilket innhold samtalene mellom Skogmo og ordfører Bjørkås, samt NN og ordfører Bjørkås har hatt, dette i tilknytning til vindkraftutbyggingen i kommune.

Informantene har forut for bestillingen tatt forbehold om at de ønsker å gå i dialog med sine arbeidsgivere om beslutningen om å gå videre med sine opplysninger. Dette har revisor gjort kontrollutvalget kjent med ved bestillingen av undersøkelsen. Det er kun Skogmo som har valgt å gå videre med sine opplysninger.

I og med at ordfører sin henvendelse gjeldende Skogmo ble formidlet via hans sjef, Odd Arve Olsen i Høylandet Auto AS, er Olsen også intervjuet. Dette for å få førstehåndsinformasjon om hendelsen.

1.3 Undersøkelsens oppbygging

Revisor vil i avsnitt 2 presentere intervjudataene (faktaundersøkelsen), mens det i avsnitt 3 vil bli gitt noen avsluttende kommentarer fra revisor sin side. Data fra intervjuene i avsnitt 2 er presentert sammen med de spørsmål som revisor har stilt. Dette for å få sammenhengen og konteksten for intervjuene.

¹ Anonymisert da vedkommende ikke har ønsket å gå videre med sine beskrivelser av kontakten med ordfører.

1.4 Metode

Revisor har gjennomført intervju med samtlige ved bruk av Microsoft Teams videosamtale. Alle referat er verifiserte av de som er intervjuet.

Revisor har valgt å sende hele rapporten til uttalelse til samtlige involverte i undersøkelsen. Dette for å sikre god kontradiksjon og revisjonspraksis i prosjektet. Uttalelser til rapporten er gjengitt i kapittel 4.

Tittelen for denne revisjonen er en «*faktaundersøkelse*». Dette tilsier at bestillingen ikke er en «*forvaltningsrevisjon*», hvor det oppstilles krav om at «*Standard for forvaltningsrevisjon - RSK001*» skal følges. Standarden har allikevel vært rettledeende for denne undersøkelsen

2 DATA FRA INTERVJUER (FAKTAUNDERSØKELSE)

2.1 Intervju med Torbjørn Skogmo, ansatt ved Høylandet Auto

1. Kan du gi en kort gjennomgang av saksforholdet?

18. oktober 2018 kom sjef og salgssjef inn på kontoret til Skogmo. Ifølge Skogmo sin sjef hadde ordfører tatt kontakt med han per telefon. Det ble uttalt at «de» (ordfører eller kommunen) ikke kunne kjøpe flere biler fra selskapet, dette på grunn av Skogmo sitt engasjement mot vindkraftutbygging på Innvordfjellet.

Bjørkås hadde presentert seg som Ordfører i Flatanger på telefonen. Skogmo ble satt ut av dette. Det eneste som kunne være hensikten med dette var ut fra Skogmo sitt syn var at ordfører ønsket at Skogmo sin sjef skulle reagere på hans vindkraftengasjement.

Skogmo var intervjuet i en artikkel i Namdals-Avisa. 23. aug. 2018. Tittelen var «*Proteststorm mot vindmølleutbygging på Innvordfjellet*»².

2. Hvilken tilknytning har du til Flatanger kommune?

Skogmo kjøpte i 2012 en fritidseiendom av en av grunneierne til vindparkområde. Skogmo visste ingenting om utbyggingsplanene ved kjøpet av eiendommen.

3. Har du vært i kontakt med ordfører eller ytret deg om ordførers rolle i vindkraftsaken i forkant av telefonsamtalen?

Skogmo har vært kritisk og tror han har ytret seg om ordfører og kommune. Det er ikke noe som er over streken. Han husker ikke noe konkret, men vet han har ytret seg generelt sett kritisk.

4. På hvilken måte har du vært engasjert i vindkraftsaken?

- Forum på Facebook. 3000 medlemmer.
- Motvind
- Naturvernforbundet
- Norsk miljøvernforbund

² I artikkelen gir Skogmo uttrykk for bekymret for støy, skyggekast og tap av vårt naturmangfold og rekreasjonsområder. Hele saken kan leses her, <https://www.namdalsavisa.no/artikkel/2018/08/23/Proteststorm-mot-utbygging-av-vindmøller-på-Innvordfjellet-17381299.ece?rs3876561597057703979&t=1>

Skogmo tilkjenner at han meldte seg inn i disse gruppene da det ble snakk om vindkraftutbygging, på Innvordfjellet og den oppvåkning/ny kunnskap om naturrasering og konsekvenser dette har for mange arter.

5. Blir du påvirket av vindkraftutbyggingen?

Skogmo er hytteeier i Flatanger. Eiendommen blir ifølge Skogmo svært berørt store deler av dagen, med støy og skyggekastning fra vindmøllene.

6. Har du gått for langt i ditt engasjement sett i etterkant?

Ifølge Skogmo har han vært langt innenfor i sine uttalelser. Skogmo sin oppfatning er at det er lov å ytre seg i et fritt land. Skogmo har ikke truet noen ifølge han selv. Mye hemmelighold gjør at det brukes andres erfaringer i debattene.

7. Hvilken tilknytning er det mellom Høylandet Auto og Flatanger kommune?

Kommunene i området kjøper biler, og Høylandet Auto er en av forhandlerne ifølge Skogmo. Høylandet Auto har derfor vært med på anbudsrunder utlyst i Flatanger kommune, samt at ordfører har kjøpt to biler privat av Høylandet Auto.

8. Hva tror du var hensikten bak utspillene, hva skulle oppnås?

Skogmo tror ordfører ønsket å kneble han.

9. Har utspillene fra ordfører fått konsekvenser for deg personlig eller selskapet nå i etterkant?

Skogmo har ingen oppfatning av om saken har hatt konsekvenser for Høylandet Auto. Den faktiske situasjonen er imidlertid at Flatanger kommune ikke har handlet bil hos Høylandet Auto på et par år. Ordfører har heller ikke handlet bil hos Høylandet Auto. Sjefen til Skogmo har ønsket at Skogmo tok det med ro, men det er store verdier på spill. Bilselgere er vanligvis ikke politisk engasjert, men vindkraftsaken er et unntakstilfelle. I 2018 ble siste bil kjøpt av Flatanger kommune. Høylandet Auto har gitt tilbud i 2018 og 2019. Av og til vinner man, av og til taper man. Skogmo har ingen oppfatning av om Høylandet Auto har lidd økonomisk tap.

10. På hvilken måte kan slike utspill være ugunstig for kommunen ifølge deg?

Skogmo merker at dette har preget stemningen i kommunestyremøtene, som han har fulgt på videooverføring. Det kan ifølge Skogmo se ut som at vindkraftsaken er svært viktig for noen få som ikke liker å møte motgang. Her er det ifølge Skogmo grums helt tilbake til behandlingen av Sørmarkfjellet som hadde blitt nedstemt første gang, - der det i et informasjonsmøte plutselig ble ny avstemming.

Skogmo sier at ifølge ordfører selv så er ikke han involvert i vindkraftområde. Ordfører var det før, men saken ble behandlet på nytt og det ble besluttet endringer med mye høyere og kraftigere turbiner, noe som har gjort at antallet har gått ned. På grunn av dette vil turbinområdet muligens være utenfor ordfører sin eiendom ifølge Skogmo.

Skogmo uttaler at ordfører er en stor tilhenger av vindkraft. Skogmo vet også at han har tatt kontakt med andre vindkraftmotstandere. Skogmo uttaler at ordfører har tatt skjermbildeutsnitt av Facebook-poster for å ha til senere.

Flatanger kommune vil tape stort på vindkraftutbyggingen uttaler Skogmo, dette da de har markedsført seg selv som en hyttekommune, og har en god del fisketurisme som vil bli berørt av at kommunen vil se ut som et industriområde.

11. Har du hørt om lignende tilfeller før, begått av ordførere i Flatanger?

NN hadde en lignende sak, ifølge Skogmo.

12. Har du hatt kontakt med ordfører i etterkant av episoden?

Ifølge Skogmo ringte ordfører han etter episoden med hans sjef. Da var ordfører hyggelig og grei å prat med ifølge Skogmo. Skogmo og ordfører var uenig om sak, men ikke noe ufint ble sagt i samtalen.

Ordfører ønsket et møte med motstandsgruppen. Ordfører ønsket å gjennomføre dette møte på rådhuset i Lauvsnes, mens gruppen av vindkraftmotstandere ønsket en gjennomføring på samfunnshuset på Innvorda, dette for å fremheve nærhet til det som skjer. Gruppen følte ikke det var riktig å ha det på ordførers premisser. Dette var i 2018, men Skogmo husker ikke dato. Det var vanskelig å finne en møtedato fordi det var folk fra ulike steder. Da det ikke kom til enighet om tid og sted ble det aldri noe av dette møtet.

Skogmo har ikke hatt dialog med ordfører eller kommunen etter dette og Flatanger kommune har ikke gjennomført noen høringsrunde med berørte parter i vindkraftsaken.

2.2 Intervju med Odd Arve Olsen, tidligere sjef ved Høylandet Auto

Revisor har bedt Olsen om kort å referer sin samtale med ordfører i Flatanger kommune.

Olsen mener at det må være et par år siden saken inntraff. Olsen mener samtalen må ha funnet sted etter februar 2018. Bjørkås har handlet privat med Høylandet auto i flere omganger.

Det var Torbjørn Skogmo som kontaktet Olsen, etter å ha vært i kontakt med Bjørkås. Olsen er usikker på hvorfor Skogmo og Bjørkås var satt i kontakt. Dette kunne for eksempel være i forbindelse med kjøp av nybil, serviceavtale etc. Skogmo fortalte Olsen at Bjørkås ikke ønsket å handle mere bil hos Høylandet Auto. Olsen ringte der på Bjørkås for å ta opp saken med han. Bjørkås bekreftet at han ikke kunne handle mere bil med Høylandet Auto. Olsen syntes at det var rart at Bjørkås ikke kunne handle mere bil hos Høylandet Auto, selv om Skogmo som ansatt i Høylandet Auto var negativ til vindkraftutbygging. Olsen mener det er en forskjell på det å være uenig med en ansatt sine synspunkter når det gjelder vindkraft og det å være misfornøyd med de produkter som kjøpes av Høylandet Auto. Olsen fikk ikke en god forklaring på hvorfor Bjørkås ønsket å avslutte kundeforholdet, men utelukker ikke at dette var på grunn av Skogmo sitt engasjement i vindkraftsaken.

Olsen fremsatte et forslag om at Bjørkås kunne handle bil med en annen selger hos Høylandet Auto, men Bjørkås ønsket ikke å ha noe mere med Høylandet Auto å gjøre. Dette var beklagelig syntes Olsen.

Olsen sier at saken ligger tilbake i tid og at det for han er usikker om det var Bjørkås som ringte, eller om det var han som ringte opp Bjørkås. Det fremstår ifølge Olsen som mer sannsynlig at det var han som ringte opp Bjørkås. Olsen er helt sikker på at det ikke var en samtale hvor Bjørkås var til stede fysisk hos Høylandet Auto.

Olsen sitt inntrykk var at Bjørkås avsluttet sitt private kundeforholdet med Høylandet Auto, ikke avsluttet kundeforholdet på vegne av Flatanger kommune, da som ordfører. Dette hadde ifølge Olsen vært en mye verre situasjon.

Olsen mener at Bjørkås var en viktig kunde for Høylandet Auto. Når det er snakk om en profilert kunde, som en ordførere, er dette et gunstig kundeforhold for Høylandet Auto ifølge Olsen. Det er derfor beklagelig at selskapet har mistet Bjørkås som kunde.

Det er mulig at Bjørkås hadde et inntrykk av at Skogmo hadde gått forlangt i sine ytringer, men for Olsen er dette usikkert. Olsen har inntrykk av at vindkraftsaken er en sak som Skogmo brenner for og har vært engasjert i.

2.3 Intervju med Olav Jørgen Bjerkås, ordfører i Flatanger kommune

- 1. Kan du gi en kort gjennomgang av saksforholdet?**
- 2. Hvordan er din tilknytning til Høylandet Auto?**
- 3. Hvordan er din tilknytning til Skogmo?**
- 4. Hvilke samtaler har du og Skogmo hatt?**

Bjerkås hadde et kundeforhold med Høylandet Auto, han kjøpte bil der i 2016. Bjerkås kjørte ca. 50 000 km på 10-11 mnd. Det ble da utfordringer med forsikringen, siden han hadde kjøpt en 3-års pakke. Han byttet til en annen bil, den 16.11.2017, som han har fremdeles. Bjerkås hadde kjøpt biler der tidligere og var fornøyd med kundeforholdet.

Bjerkås møtte opp fysisk hos Høylandet Auto. Han meddelte at han avsluttet kundeforholdet på grunn av ytringer fra en bilselger Skogmo. Han snakket med Olsen, leder av Høylandet Auto. Han forklarte at Skogmo hadde kommet med uriktige uttalelser på Facebook, og dersom ledere i Høylandet Auto ikke har et korrekt forhold til riktige fakta, ønsket han ikke lenger å være kunde der. Det var en privat avgjørelse, om sitt private kundeforhold til Høylandet Auto. Når man skal handle bil, må man ha et tillitsforhold. Videre når man skal avslutte et kundeforhold, er det naturlig å varsle til leder og om hvorfor. Dette var ingen stor sak, kun en enkel orientering og ingen diskusjon. Bjerkås hadde nettopp kjøpt bilen, og det var derfor naturlig å fortelle de at han avsluttet kundeforholdet.

Bjerkås er klar på at det var et privat anliggende, og ikke Flatanger kommune som ønsket å avslutte kundeforholdet. Det er kommuneadministrasjonen som gjør offentlige anbud, ikke ordfører. Bjerkås tror at Flatanger kommune fremdeles har service på bilene hos Høylandet Auto.

Bjerkås mener at dersom Skogmo hadde uttalt seg på sviktende grunnlag om f.eks. havbruk ville det vært samme resultat.

Bjerkås har ikke snakket med Skogmo eller Olsen i etterkant av episoden.

- 5. På hvilken måte har Skogmo vært engasjert i vindkraftsaken?**
- 6. Har Skogmo gått for langt i sine ytringer?**
- 7. Hva var din hensikt med telefonsamtalen til Høylandet Auto/Skogmo? Hvorfor ønsker man ikke en fri debatt knyttet til vindkraft?**
- 8. Hvilke konsekvenser ønsket du at dine utspill skulle få?**
- 9. Er det sannsynlig at slike samtaler du har hatt kan skade kommunen omdømme?**

Bjørkås har ikke kritisert Skogmo for å være motstander av vindkraft, men kommentarer på Facebook gjør at Bjørkås oppfatter han som en useriøs aktør. Uttalelsene på Facebook gjaldt de prosesser som har foregått i forbindelse med vindkraftverk. Bjørkås ønsket ikke at det skulle få konsekvenser for Skogmo, han ønsket bare ikke å være kunde hos Høylandet Auto lenger.

«*Nei til vindturbiner på Sørmarkfjellet og Innvordfjellet*» skrev på Facebook om Flatanger kommune. Ordfører i samråd med rådmann og varaordfører sendte forespørsel om møte for å informere om saksbehandling ved Innvordfjellet. Dette var en kommunalt anliggende sak hvor det ble gitt tilbud om informasjon som gjelder kommunal saksbehandling. Motstanderne mot vindkraft skrev om det de trodde var den kommunale saksbehandlingen, men som viste at de hadde lite innblikk i det som hadde foregått.

«*Nei til vindturbiner i Innvordfjellet og Sørmarkfjellet*» hadde ingen leder som kommunen kunne forholde seg til. Skogmo, med flere var interessert i et møte, men det passet ikke med tid og sted. Kommunen tilbydde møte mandag-fredag på dag og kveldstid, men vindkraftmotstanderne ønsket møtet lagt til lørdag eller søndag.

3 REVISORS AVSLUTTENDE KOMMENTARER

3.1 Revisors oppfatning av de faktiske beskrivelsene i saken

Når det gjelder opplysningene som er innhentet fra de som er intervjuet, foreligger det tre ulike versjoner av hvordan samtalene mellom partene fant sted. Dette er imidlertid av mindre betydning da det sentrale med undersøkelsen er å bekrefte at samtalene har funnet sted, og for å få innsikt i innholdet av disse. At det foreligger tre ulike fremstillinger viser imidlertid at det kan være vanskelig å finne frem til faktiske forhold på detaljnivå, spesielt når samtaler ligger år tilbake i tid.

Revisors tolkning av Skogmo sin oppfatning er at Skogmo oppfattet at Bjørkås henvendte seg til Høylandet Auto på vegne av Flatanger kommunen. Dette ved at han ønsket å avslutte kundeforholdet «kommunen» hadde med selskapet. Videre tolker revisor at Skogmo oppfattet Bjørkås dithen at han ønsket å sende et signal til ledelsen i Høylandet Auto, og på denne måten ramme Skogmo personlig, da som ansatt.

Revisors tolkning av ordfører Bjørkås sin oppfatning er at Bjørkås henvendte seg til Høylandet Auto som privatperson og ønsket å avslutte sitt private kundeforhold hos selskapet. Dette da han som privatperson hadde kjøpt biler der tidligere. Bakgrunnen for henvendelse til Høylandet Auto var at Bjørkås ikke ønsket å ha noe med et selskap hvor det ifølge han selv var en ansatt som hadde kommet med usannheter i vindkraftsaken. I tillegg til at denne ansatte fremstod som en seriøs person. Dette hadde igjen farget Bjørkås sitt inntrykk av Høylandet Auto som selskap.

Av intervjudataene ovenfor ser vi at både Olsen og Bjørkås oppfatter at det er snakk om terminering av et privat kundeforhold, mens Skogmo har oppfattet dette som at ordfører representerer Flatanger kommune, og dermed ønsker å avslutte kundeforholdet til kommunen. Revisors vurdering er at dersom som slik hadde vært tilfelle, ville dette kunne hatt implikasjoner ved for eksempel fremtidige anbudsprosesser Flatanger kommune hadde vært engasjert i når det gjelder leie, kjøp av biler mv. Ordfører Bjørkås har i samtale med revisor uttalt at dersom det foreligger mistanke om uregelmessigheter ved anbudsprosessene i Flatanger kommune, eksempelvis knyttet opp mot Høylandet Auto, må dette granskes. Ved slike beskyldninger fremstår en granskning som svært ønskelig og nødvendig i ordfører Bjørkås sine øyne. Revisor har ikke tolket Skogmo dithen at slike beskyldninger er fremsatt.

3.2 Aktuelle føringer for ordførers dialog med allmennheten og motsatt

3.2.1 Ytringsfriheten

Grunnloven § 100 regulerer ytringsfriheten i Norge³. Det fremgår blant annet følgende av tredje ledd:

«Frimodige ytringer om statsstyret og hvilken som helst annen gjenstand er tillatt for enhver. Det kan bare settes klart definerte grenser for denne rett der særlig tungtveiende hensyn gjør det forsvarlig holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelser.»

Videre av sjettede ledd:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.»

Av stortingsmelding nr. 26 (2003-2004) er det om demokratiprinsippet, som er ett av hensynene bak ytringsfriheten, sagt følgende:

«For å opprettholde et fungerende demokrati må det være åpenhet og kritikk omkring de prosesser som utgjør grunnlaget for vår forståelse av virkeligheten og politiske veivalg. Ytringsfrihet innebærer nettopp slik mulighet for åpenhet og kritikk»

Og videre i stortingsmeldingen er det sagt følgende om ett av hovedhensynene:

«En grunnlovsbestemmelse om ytringsfrihet må i første rekke gi vern mot inngrep fra staten eller offentlige myndigheter.»

Ytterligere er det sagt at «politiske ytringer» forstås som:

«... ytringer om alle offentlig interessante temaer som det forventes at vi som mennesker og samfunnsborgere tar stilling til av politisk, samfunnsmessig, moralsk og kulturell art. Dette dekker dermed hele spekteret av emner som hører hjemme i den offentlige, demokratiske debatt – lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.»

Av stortingsmeldingen er det også lagt til grunn at:

«Høyesteretts praksis har i de senere år gått i retning av en styrking av ytringsfriheten på bekostning av vernet for æren.» videre at det *«Det bør være svært begrenset adgang til å*

³ Jf. Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) art 10. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 19. som gjelder som norsk lov, jf. menneskerettsloven § 2.

forby, og særlig straffesanksjonere, vurderinger og meningsytringer. Dette gjelder særlig for kritiske ytringer mot offentlige personer i saker av allmenn interesse. Dette følger etter departementets oppfatning av både sannhetsprinsippet, demokratihensynet og autonomiprinsippet».

Av NOU 1999: 27 trekkes det også frem forhold knyttet til nødvendigheten av å ikke å forby «uønskede» ytringer. Her sies det blant annet følgende:

«... Vi bør paradoksalt nok ønske noen provoserende uttalelser for at vi skal bli tvunget til å skjerpe oss selv og generere og gi temperatur til den offentlige samtale. De «uønskede» ytringer har i en viss forstand en nødvendig funksjon i det sunne samfunn. Man trenger f.eks. noen manipulatoriske ytringer for (bl.a. ved tekstgjennomgåelse i skolen) å kunne avsløre manipulasjonen og således gjøre oss bevisste og motstandsdyktige mot denne type ytringer».

Grunnloven § 100 oppstiller også at det foreligger begrensninger for ytringsfriheten. Ære er en likeverdig menneskerettighet, som derfor må avveies mot ytringsfriheten⁴.

Av skadeerstatningsloven § 3-6 a er det gitt en bestemmelse om erstatning for ærekrenkelser.

«Den som uaktsomt har satt frem en ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme, skal yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig». Her er det verdt å merke seg at skyldkravet er uaktsomhet.

«Ære» må her ses opp mot strafferettens definisjon. Ærebegrepet er i senere tid blitt sterkt preget av den europeiske menneskerettskonvensjonens styrking av ytringsfriheten. Særlig ved vektlegging av EMK art 10⁵.

3.2.2 Ordfører som offentlig person

Revisor ønsker videre å vise til «Håndbok for ordførere» utarbeidet av KS kapittel 6 og tittelen «ordfører – en offentlig person». I innledende ord er det sagt følgende:

«Ordførere har et selvsagt ansvar for å bidra til at kommunens tillit og omdømme blir ivaretatt. Kommunikasjon med, og din opptreden i, media er svært viktig for kommunen. Som ordfører lever du med vervet og oppdraget døgnet rundt. Det kan være lett å si "nå er jeg bare meg selv" – eller nå er jeg noe helt annet enn å være ordfører. Omverden vil i mindre grad oppfatte dette, de ser på ordføreren som "kommunen". Det er svært viktig å være seg

⁴ Rt. 2002 s 764 (Nordlandspostendommen), jfr. EMK art 8 hvor privatliv også omfatter «ære» begrepet. Se Norsk lovkommentar note 69 til EMK. Jf. også GrL § 2.

⁵ Se Norsk lovkommentar note 196 til skadeerstatningsloven § 3-6 a.

bevisst dette forhold, også i forhold til media. Er du inhabil i en sak, bør du overlate til andre å uttale seg om saken, la gruppelederen tale på vegne av kommunestyregruppa di, la lederen i partiet uttale seg på vegne av partiet osv. Tenk igjennom om det er riktig at du skriver leserinnlegg, eller om det er noen andre som bør gjøre det. Vær obs. på hva du skriver på Facebook og andre sosiale medier. Ordføreren er en offentlig person – en fremtredende representant for kommunen, og som ordfører må man leve med at "min private" profil ikke lenger er privat».

3.3 Revisors oppfatning av aktuelle føringer

3.3.1 Ytringsfriheten

Både for en ordfører og en privatperson med et engasjement i vindkraftsaken vil det være viktig å sette seg inn i hvilke ytringer som kan fremsettes (og dersom de er rettet mot en selv, må kunne påregnes) og de ytringer som ikke er vernet av loven (ikke må kunne påregnes).

Av føringene det er referert til ovenfor, er det gitt at ytringsfriheten står sterkt i Norge. Særskilt gjelder dette ytringer knyttet til den offentlige debatt og ved politiske veivalg. Rettspraksis har også vist at vurderinger og meningsytringer som er kritiske til offentlige personer i saker av allmenn interesse ikke bør kunne forbys. Eksempelvis vil en ytring om at ordfører Bjørkås har vært inhabil i vindkraftsaken ha forankring i konklusjoner fra tidligere forvaltningsrevisjon. En slik ytring vil derfor vernes av grunnloven.

Vindkraftutbygging vil være et tema med stor allmenn interesse som har sammenheng med politiske beslutninger/veivalg som tas. Diskusjonen om vindkraftutbygging i Norge har vært tiltagende og mye omdiskutert de seneste årene, dette med et sterkt engasjement både for og imot utbygging. Utgangspunktet vil derfor være at slike debatter ligger i kjernen av hva ytringsfriheten søker å ivareta. I denne sammenhengen vil det være uriktig dersom det offentlige går inn og forsøker å hindre allmenhetens involvering. Revisors vurdering er at i slike tilfeller vil det motsatte være lovens intensjon, nemlig at det offentliges oppgave er å legge til rette for en åpen og opplyst debatt⁶.

⁶ Grunnlovens § 100, sjette ledd

3.3.2 Ordfører som offentlig person

Revisors oppfatning er at tematikken i KS sin «*Håndbok for ordførere*» kapittel 6 treffer godt de forhold som er beskrevet i denne undersøkelsen. For en ordfører vil det være vanskelig å ikke la seg engasjere i politiske saker hvor det foreligger ytringer i strid med egen partipolitikk. Her vil det være viktig at en ordfører setter seg inn i allmennhetene oppfatning av ordførerrollen. For allmennheten vil det kunne være vanskelig å skille mellom når en ordfører fronter politikk versus sin egen private oppfatning. Det vil derfor være viktig at ordfører opptrer ryddig i slike situasjoner og for eksempel delegere til andre når dette skillet kan bli utydelig.

4 UTTALELSER TIL FERDIG UNDERSØKELSE

Revisor sendte undersøkelsen til partene den 4. september. Frist for uttalelse ble satt til 9. september. Det ble i oversendelsen gjort oppmerksom på at rapporten er tenkt offentliggjort i sin helhet. Ordfører ba den 8. september om utsatt frist for å uttale seg. Skogmo ble informert om utsatt frist.

Revisor har den 8. september mottatt følgende uttalelse fra Skogmo:

«Kommentar til faktaundersøkelse, Ordførers sin kontakt med vindkraftmotstandere.

Ordfører har gjentatte ganger uttalt seg positiv til Innvordfjellet vindkraftverk.

Som leder av forhandlingsutvalg, som grunneier, og som Ordfører.

Ordfører er kjent inhabil, men dog uten konsekvenser for sak/Ordfører tidligere.

Revisjon Midt har konkludert med, og Ordfører innrømmet at kontakt med min sjef har funnet sted, og den som tok kontakt med min sjef var Ordfører.

Møtet med Ordfører Bjørkås hadde gjort såpass til inntrykk på min sjef at han og Salgssjef kom til meg for møte.

Ordfører Bjørkås og sagt han/de ikke kunne handle mer av Firmaet på grunn av meg.

Min sjef uttrykte bekymring for at vi sannsynligvis ikke fikk flere handler med Ordfører og Flatanger Kommune i det møtet.

Dette har aldri skjedd meg før, at kunde har tatt kontakt med sjefen så det var jo litt merkelig at dette skulle skje akkurat her.

Allikevel klarer ikke Revisjon midt å konkludere med at dette var maktmisbruk og gjort for ramme meg.

Ikke engang et brudd på Ordførers retningslinjer eller myndighetsmisbruk viser rapporten.

Ordfører får fortsette å sverte meg uimotsagt. hva har jeg sagt som er useriøst?

Såvidt jeg vet har jeg ikke sagt et usant ord, men hvis Ordfører mener jeg har kommet med uriktige påstander får han offentliggjøre alle dokumenter og kontakt mellom Zephyr og Ordfører/Flatanger kommune slik at mine såkalte useriøse påstander kan kontrolleres.

Konklusjon:

Mennesker med makt gjøre hva de vil, da det ikke har konsekvenser.

Kontrollorganer vil ikke konkludere.

Torbjørn Skogmo

Vindkraftmotstander.»

Revisor har den 6. oktober mottatt følgende uttalelse fra ordfører i Flatanger kommune:

«Hei, jeg har gått gjennom rapporten og ønsker å komme med noen betraktninger ift. enkelte beskrivelser.

Jeg vedlegger en scannet versjon der mine merknader er markert.

Jeg ber også om at det som omhandler 3. personer i intervju med meg blir tatt ut av den offentlige rapporten, dvs. halve side 9 og 2 linjer side 10.

Rapporten omtaler 2 uavhengige hendelser i mitt intervju:

- 1. Jeg avsluttet mitt kundeforhold til Høylandet Auto, dette var et privat anliggende.*
- 2. I intervju med meg er det også beskrevet et forsøk på å avtale et møte med gruppa «Nei til vindtubiner på Sørmarkfjellet og Invordfjellet», dette var i regi av Flatanger kommune, formålet var å gi informasjon til gruppa om den kommunale saksbehandling, der ordfører, rådmann og varaordfører ga tilbud om å møte gruppa.*

Til de enkelte punkter har jeg følgende merknader:

*1.2 Om undersøkelsen; Det **har ikke** vært samtaler mellom Skogmo og meg ift avsluttet kundeforhold ved Høylandet Auto. Dette bekreftes i siste avsnitt.*

2.1 Intervju med Torbjørn Skogmo; ift flere punkter bl.a 1. – 8.- og 10. er det mange antakelser om mine hensikter og blanding med Flatanger kommune. Jeg må bare presisere at kundeforholdet til Høylandet Auto var mitt private.

2.1 12. ang møte mellom «Nei til vindtubiner....» og adm. og politisk ledelse i Flatanger, møtet var et tilbud fra Flatanger kommune, det var ikke « et ønske fra ordfører».

2.2 Intervju med Odd Arve Olsen; her er det feilaktig beskrevet at det har vært kontakt mellom meg og Skogmo.

2.3 Intervju med Olav Jørgen Bjørkås; Etter at jeg ble kjent med at rapporten skal være et offentlig dokument, ber jeg om at den delen av intervjuet med meg som omhandler 3. person blir tatt ut, dette gjelder de 2 siste avsnitt i punkt 9. og hele punkt 10.

3.1 Revisors oppfatning; siste linje i 3. avsnitt er en antakelse som revisor må stå for.

3.3.2 Denne hendelsen handler i liten grad om ytringer mot ordfører sin partipolitikk og om det er vanskelig for en ordfører å ikke la seg engasjere i politiske saker hvor det foreligger ytringer i strid med egen partipolitikk. Jeg savner derimot en beskrivelse av den massive kritikken som ble framsatt mot meg som person, der mange fra fjern og nær, kjente og ukjente, framsatte sterke påstander i sosiale medier. Dette var nok et ledd i kampen mot vindkraft, men bar for det meste fram et budskap for å sverte meg som person og ordfører. Det ble også gjort klart uttrykk fra vindkraftmotstanderne at de ville benytte alle virkemidler for å nå sitt mål. Disse påstandene bar preg av lite kunnskap og mye synsing. Jeg har stilt opp i mange offentlige møter for å diskutere vindkraft og for å redegjøre for kommunens saksbehandling. Ordfører er en offentlig person 24/7/365, men den samme ordføreren er også en privatperson med rett til privatliv, privat økonomi, venner og ikke minst familie, dette er punkter som rapporten ikke sier noe om, og som vanskelig lar seg delegeres.»

Vennlig hilsen

Olav Jørgen Bjørkås

Ordfører i Flatanger kommune

Tlf 97062990

oib@flatanger.kommune.no

Revisor har oversendt rapport til Odd Arve Olsen ved Høylandet Auto.

Følgende svar ble mottatt på e-post, samme dag den 4. september:

«Hei! Ser ok ut for meg det som jeg og du snakket om».

KILDER

Lover

- Grunnloven
- Skadeerstatningsloven

Rettsavgjørelser

- Rt. 2002 s 764, Nordlandspostendommen

Forarbeider, stortingsmeldinger

- NOU 1999: 27, «Ytringsfrihed bør finde Sted» - Forslag til ny Grunnlov § 100
- Stortingsmelding nr. 26 (2003-2004), Om endring av Grunnloven § 100

Veiledere

- Håndbok for ordførere, KS, Oslo, 2017.
Hentet fra: <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/for-deg-som-folkevalgt/handbok-for-ordforere-nettversjon-endelig.pdf>

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no